

Sultan İkinci Abdülhamîd Hân'ın
Hayır Eserleri

ÇAMLICA Basım Yayın Kitapları: 20

**Sultan İkinci Abdülhamîd Hân'ın
Hayır Eserleri**

© Bütün Hakları ÇAMLICA Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir.

Grafik / Tasarım

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.

Ctp / Montaj

Fazilet Neşriyat

Baskı

Fazilet Neşriyat

1. Baskı İstanbul 2006

2. Baskı İstanbul 2007

ISBN: 975-9944-905-11-9

ÇAMLICA

Basım Yayın ve Tic. A.Ş.

İnciliçavuş Sok. No: 27 Kat: 1 Sultanahmet-İSTANBUL

Tel-Faks: 0212 512 41 01

www.camlicabasim.com

Sultan İkinci Abdülhamîd Hân'ın

Hayır Eserleri

Hazırlayan:

Ebul Faruk ÖNAL - Sabit BEKÇİ

ÇAMLICA

İstanbul 2007

İçindekiler

Takdim	7
Metnin Transkribi	11
İndeks	161

Takdim

Sultan İkinci Abdülhamîd Han, 1842 yılında Sultan Abdülme-cîd Hân'ın oğlu olarak dünyâya geldi. Husûsî hocalar tarafından yetiştirildi. Şehzâdeliğinde kendisini çok iyi yetiştirdi. 31 Ağustos 1876'da 34. Osmanlı pâdişâhı olarak tahta çıktı. Saltanat yıllarında memleketi tam bir adâletle idâre etti. 1909 yılında tahttan indirilerek Selanik'e sürgüne gönderildi. 1912 yılında Selanik'in elden çıkması üzerine İstanbul'a getirilerek Beylerbeyi Sarayı'na yerleştirildi. 10 Şubat 1918 Pazar günü ebedî âleme intikal etti. Divanyolu'nda Sultan İkinci Mahmud türbesine defnedildi.

Sultan İkinci Abdülhamîd Hân, Osmanlı sultanları içinde ayrı bir mevkie sâhiptir. Devletin en zor bir zamânında tahta çıkmış, memleketin güzîde topraklarını paylaşmak için planlar yapan Avrupalı devletlere 33 yıl boyunca karşı koymuştur. Halifesi olduğu İslâm dünyâsını, hiçbir devirde olmadığı kadar birlik halinde tutmayı başarmıştır.

Sultânın Osmanlı ülkesinde yaptığı faaliyetler onun, memleketin mâmuriyeti için ne kadar gayret gösterdiğini ispat eder. Yaptırıldığı camiler, mektepler, hastaneler, kütüphaneler, köprüler, çeşmeler vs. yanında Osmanlı ülkesini baştan aşağı dolaşan demir yolu ağı pâdişâhın memleketi kalkındırmak için giriştiği faaliyetlerden sadece birkaçıdır.

Abdülhamîd Han, kan dökülmesinden aslâ hoşlanmazdı. Otuz üç yıllık saltanatı müddetince imzâladığı ölüm fermanlarının sayısı birkaçı geçmez. Kimsenin rızkına mâni olmak istemez, yurt di-

şına kaçan veya sürgüne gönderilen siyâsi muhâliflerine dahi maş ba latırdı.

Bu eserimiz, Sultan İkinci Abdülhamîd Hân'ın 1876-1900 yılları arasında kendi şahsî hazinesinden ve bu hazinenin gelirlerinden sarf ederek yapmış olduğu hayırların listesinin transkribe edilmesiyle meydana geldi. Bu liste (defter), 1318 senesi Bağdat Vilâyet Salnâmesi'nin 94-204'üncü sayfaları arasında bulunmaktadır. Bu defterin sonunda "Mâ-ba'di var" şeklinde bir kaydın bulunması sultânın bu hayır eserleri listesinin devâmının olduğunu göstermekte ise de sonraki Bağdat vilâyet salnâmelelerinde bu listenin devâmına rastlayamadık. Diğer bilumum salnâmeler üzerine yaptığımız araştırmalarda da bu listenin bir benzeri listeye veyâ bu listenin devâmına tesâdüf edemedik. Dolayısıyla eseri bu şekilde yayınlamayı uygun bulduk. Bu defterin Osmanlı Arşivi Y.MTV 80/166 numarada 1893 yılına kadar gelen bir nüshası bulunmaktadır. Bununla beraber Mâlûmat, Servet-i Fünûn ve İkdâm gazetelerinde sultânın hayır eserleri ile ilgili farklı yazı dizileri bulunmakta olup yayınevi olarak ileride bunları da neşredebiliriz.

Defterde bahsedilen hayır eserleri Sultân İkinci Abdülhamîd Hân devrindeki hayırların ve hayır eserlerinin tamâmıdır. Bunlar pâdişâhın bizzât şahsına âit olan menkul ve gayr-ı menkul servetinden harcayarak vücuda getirdiği hayır eserleridir. Defterin de işbu açıklamalar istikâmetinde mütâlaa edilmesi gerekmektedir.

Çamlıca Basım Yayın
Sultanahmed

Cülûs-ı hümâyûn-ı mes'adet-makrûn-ı hazret-i hilâfet-penâhiden
şimdiye kadar Emlâk-ı Seniyye ve Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne
vâridâtından hayrât ve müberrâta vesâ'ir te'sîsât-ı hayriye ve
askeriyeye inâyet ve ihsân buyurulan mebâliğin
müfredâtını mübeyyin defterdir.

Guruş	Santim
35000	Beyrut vilâyetinde Belyân karyesinde Hazret-i Ömer radiyallâhü te'âlâ anı efendimiz hazretlerinin inşâ buyurdıkları câmi-i şerîfin hey'et-i asliyesi üzerine vukû' bulan ta'mîrâtı masârifî.
68000	Basra vilâyetinde aşere-i mübeşşereden Seyyidünâ Zübeyr ve Talha ve eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâlik hazarâtının merâkîd-ı münevverelerinin ve ittisâllerinde bulunan câmi-i şerîfin masârif-i ta'mîriyesi.
382942	İnebolu'da muhterik olup inşâ ve tevsî' olunan câmi-i şerîf ile medresenin masârif-i inşâ'îye ve tefrîşiyesi.
72099	Hazret-i Hâlid radiye anhö'l-Vâhid türbe-i şerîfesi civârında Şâh Sultân Dergâh-ı Şerîfi'nin müceddeden icrâ edilen ta'mîrâtı masârifî.
15624	İzmid sancağında Sofa karyesindeki câmi-i şerîfin inşâ'âtı masârif-i ikmâliyesi.
116720	Çatalca sancağında Gelivri ve Kılınçlı karyelerinde inşâ olunan cevâmi-i şerîfe ile mekteblerin inşâ'âtı masârifî.

Guruş	Santim
11741	Hocabey'de İslâm mezârlığının duvarlarıyla mescid-i şerîf inşâsı masârif-i
30000	Yakacık Dergâh-ı Şerîfi'nin masârif-i inşâ'iyesi.
16000	Köstence'de vâki' câmi'-i şerîfin masârif-i ta'mîriyesi.
15000	Kosova vilâyetinde Firzovik kasabasındaki câmi'-i şerîfin masârif-i inşâ'iyesi.
12444	Haleb'de Ca'ber Kal'ası piş-gâhında medfûn ecdâd-ı me'âli-nijâd-ı hazret-i hilâfet-penâhîden Süleymân Şâh hazretlerinin türbe-i şerîfeleri masârif-i inşâ'iyesi.
43805	İpsala'da cennet-mekân Sultân Murâd Hân-ı Sâni hazretleri câmi'-i şerîflerinin masârif-i ta'mîriyesi.
15000	Gelibolu Mekteb-i Rüşdîsi inşâ'âtının masârif-i ikmâliyesi.
23816	Çorlu dâhilinde Türbedere karyesindeki câmi'-i şerîf ile mekteb ve Baltalimanı'nda in-

Guruş	Santim
	şâ olunan köprü ile Aydın vilâyetinde Meşhed karyesindeki câmi' ve mektebin masârif-i inşâ'îye ve ikmâliyesi.
28694	Üsküdar'da Doğançılar'da Süleymân Paşa Câmi-i Şerîfi ta'mîrâtı masârif-i ikmâliyesi.
49530	Silivrikapısı hâricinde Seyyid Nizâmeddîn hazretlerinin türbe-i şerîfesiyle dergâh-ı mü-nîfinin masârif-i ta'mîriyesi.
17845	Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî civâr-ı âlisi-ne mülâsık abdest muslukları için i'mâl etdirilen tulumbanın masârif-i i'mâliye ve vaz'îye ve nakliyesi.
101611	Kudüs-i Şerîf sancağında Ayha nâm mahaldeki su kantarasının masârif-i inşâ'îyesi.
167898	Haleb vilâyeti dâhilinde Menbic kasabasında câmi-i şerîf ile mekteb inşâsı masârif-i.
45390	Rodos cezîresinde Flata ve Çayır ve Aranta karyelerinde inşâ olunan Hamîdiye, Tîr-i Müjgân, Ertuğrul Câmi-i Şerîfleriyle mektepleri masârif-i.